

VLAMO

GEBETEN
DOOR
MUZIEK

BEGRIPPENLIJST

diversiteit & inclusie

VLAMO
GEBETEN
DOOR
MUZIEK

We spreken dezelfde taal

Als inclusie* een werkwoord is, laat taal dan een instrument zijn.

Taal is een complex geheel aan structuren en betekenissen. In dit document vinden we een **overzicht** van begrippen die we al dan niet gebruiken in de context van diversiteit en inclusie.

Deze lijst is bedoeld om ervoor te zorgen dat we dezelfde betekenis geven aan complexe woorden.

Aan de andere kant is inclusief communiceren een manier om ervoor te zorgen dat mensen **zich verbonden voelen** met de organisatie en elkaar.

Dit document zal nooit volledig af zijn. Taal leeft. Daarom vragen we om aanvullingen, bedenkingen, opmerkingen door te geven aan alex@vlamo.be.

*Inclusie = ervoor zorgen dat iedereen erbij hoort én zichzelf kan zijn

VLAMO
GEBETEN
DOOR
MUZIEK

Hoe werkt het?

We raden je aan om het hele document door te nemen met behulp van de **pijljestoetsen**, maar je kan ook navigeren naar specifieke thema's.

Na elk hoofdstuk kan je teruggaan naar de **overzichtspagina** via deze knop:

Thema's

Algemene principes

Leeftijd – opleiding – inkomen

Mensen met een beperking

Culturele achtergrond

Geslacht – gender – seksuele oriëntatie

Interessante links

Bibliografie

VLAMO
GEBETEN
DOOR
MUZIEK

Algemene principes om te praten over (diverse) mensen

De tips die in dit document staan, zijn algemeen. Ieders beleving en voorkeur kan verschillen. Wanneer je over een specifiek persoon praat, ga dan na hoe die wil aangesproken en/of omschreven worden.

Toon steeds respect door die wensen te respecteren.

Vergis je je? Verbeter jezelf en ga door met het gesprek.

- Reduceer mensen niet tot één van hun eigenschappen.
- Vermijd woorden of toevoegingen als 'anders', 'vreemd', ...
- Gebruik of vraag enkel (naar) typerende kenmerken als die relevant zijn voor de situatie.

VLAMO
GEBETEN
DOOR
MUZIEK

Algemene principes

Reduceer mensen niet tot één van hun eigenschappen.

Mensen zijn een optelsom van verschillende deelidentiteiten. Daarom kunnen ze niet gereduceerd worden tot één van hun kenmerken.

Gebruik dus ook geen kenmerken als zelfstandige naamwoorden (bv. illegalen, transgenders, blinden, autisten, ...). Buig je taal om naar beschrijvende woorden zoals: mensen zonder papieren, transgender personen, mensen met een visuele beperking, personen met ASS, ...)

VLAMO
GEBETEN
DOOR
MUZIEK

Algemene principes

Vermijd woorden of toevoegingen als ‘anders’, ‘vreemd’, ...

Wanneer je mensen wil omschrijven die niet dezelfde kenmerken hebben als jij, durf je misschien wel eens het woord ‘anders’ te gebruiken. Door te spreken over een ‘vreemde’ origine, ‘andere’ huidskleur of een ‘andere’ genderidentiteit, plaats je mensen tegenover de meerderheid die de norm bepaalt.

‘Anders’ zal ook steeds de nadruk leggen op de verschillen terwijl de doelstelling van VLAMO juist is om te verbinden.

Je kan beter verwijzen naar de kenmerken die daadwerkelijk relevant zijn voor het gesprek.

VLAMO
GEBETEN
DOOR
MUZIEK

Algemene principes

Gebruik of vraag enkel (naar) typerende kenmerken die relevant zijn voor de situatie.

Stel jezelf volgende **vragen** als je in een tekst of gesprek wil verwijzen naar bepaalde kenmerken:

- ✓ Is dit kenmerk relevant?
- ✓ Moet mijn gesprekspartner op de hoogte zijn om de context goed te begrijpen?
- ✓ Ga ik uit van vooroordelen?
- ✓ Zou ik deze vraag ook stellen aan iemand zonder dit kenmerk?

VLAMO
GEBETEN
DOOR
MUZIEK

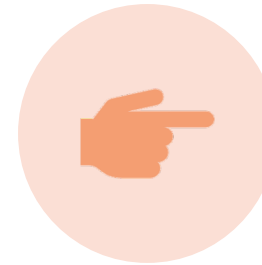
Wat als ...?

Je een foutje maakt?

Je iemand anders een foutje hoort maken?

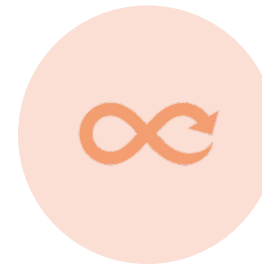
De algemene principes over fouten maken: het mag, het kan gebeuren, want zoals de inleiding al zei: het is complex.

Laat je een vergissing dan zomaar passeren? Neen.

Verbeter jezelf, vraag om feedback op een respectvolle manier als je je vergist.

Verbeter de ander, geef feedback op een respectvolle manier als je iemand anders een vergissing hoort maken.

VLAMO
GEBETEN
DOOR
MUZIEK

Leeftijd – opleiding – inkomen

VLAMO werkt in een **intergenerationele** sector. Jong en oud zitten samen aan de pupiter om samen muziek te maken.

Maar naast de verschillen in leeftijd zijn er onder de mensen ook verschillen in **opleiding en inkomen**. Zo is het bijvoorbeeld niet voor iedereen even eenvoudig om een eigen instrument te voorzien.

Hoe spreek je daarover?

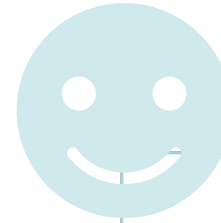

VLAMO
GEBETEN
DOOR
MUZIEK

Leeftijd - opleiding - inkomen

- Kwetsbaren
- Armen
- Landlopers, daklozen ...
- Hoog of laag opgeleid
- Bejaarden

- ✓ Maatschappelijk kwetsbare personen
- ✓ Mensen in armoede
- ✓ Mensen zonder huis
- ✓ Kort, lang, praktisch, theoretisch, ... opgeleid
- ✓ 50-plussers, gepensioneerden, 65+ers, zestigers

In de meeste gevallen gaat het om verouderde en stigmatiserende begrippen.

Kies begrippen die eenduidig zijn: benoem objectieve kenmerken (leeftijd, statuut, ...)

VLAMO
GEBETEN
DOOR
MUZIEK

Leeftijd – opleiding – inkomen

Enkele begrippen op een rij ...

AGISME

= structurele achterstelling van personen op basis van hun leeftijd

Jongeren die niet mogen deelnemen wegens 'te jong', mensen die geacht worden niet meer mee te kunnen met de digitale wereld omdat ze 'te oud' zouden zijn.

KANSARMOEDE

= een structureel tekort aan kansen om op verschillende vlakken te groeien in onze maatschappij (opleiding, financieel, werk, vrije tijd, ...)

VLAMO
GEBETEN
DOOR
MUZIEK

Mensen met een beperking

De **grootste minderheidsgroep** bestaat uit mensen met een beperking. Ondanks de grootte van de groep worden ze onzichtbaar gehouden in onze maatschappij. Daar wil VLAMO mee verandering in brengen door af te stappen van 'ja, maar' en te zoeken naar mogelijkheden.

Om zichtbaar te worden, hebben we **passende woorden** nodig.

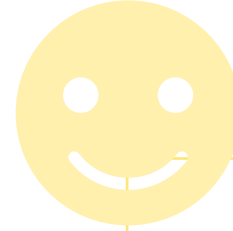

VLAMO
GEBETEN
DOOR
MUZIEK

Mensen met een beperking

- Mindervaliden, andersvaliden, gehandicapten
- Dwerg
- Rolstoelpatiënt
- Doventaal
- Mongool (= scheldwoord!)

- ✓ Mensen met een beperking of handicap
- ✓ Persoon met een klein gestalte
- ✓ Rolstoelgebruiker
- ✓ Vlaamse gebarentaal (≠ Nederlands met gebaren)
- ✓ Iemand met Down

Mensen met een beperking zijn niet minder waard (valide), geen sprookjesfiguren en niet altijd ziek.

VLAMO
GEBETEN
DOOR
MUZIEK

Mensen met een beperking

Enkele begrippen op een rij ...

BEPERKING VERSUS HANDICAP

De meningen zijn verdeeld. In wetenschappelijke literatuur kom je vaker het woord 'handicap' tegen omdat die term (etymologisch) verwijst naar de maatschappij die beperkt is en niet de persoon zelf.

Personen met een beperking spreken soms weer liever van een beperking wegens de stigmatiserende ondertoon van het woord 'handicap'.

Vraag steeds aan de persoon in kwestie hoe die beschreven wil worden.

VLAMO
GEBETEN
DOOR
MUZIEK

Mensen met een beperking

Enkele begrippen op een rij ...

VALIDISME

= structurele uitsluiting en discriminatie van personen met een handicap

Voorbeelden:

Een achteringang die voor rolstoelgebruikers toegankelijk is, terwijl andere toeschouwers aan de voorkant binnen kunnen.

Personen met een beperking worden onzichtbaar geplaatst in instellingen zonder dat zij kunnen kiezen met wie ze samen moeten leven.

VLAMO
GEBETEN
DOOR
MUZIEK

Mensen met een beperking

Enkele begrippen op een rij ...

UNIVERSAL DESIGN

= een manier waarop zaken georganiseerd worden zodat iedereen kan deelnemen aan het maatschappelijk leven zonder verdere aanpassingen

Trappen voorzien van extra reliëf of zeer contrasterende tekeningen.

Duidelijke en eenvoudige taal met ondersteuning van pictogrammen gebruiken.

Hellende vlakken installeren in plaats van trappen.

VLAMO
GEBETEN
DOOR
MUZIEK

Mensen met een beperking

Enkele begrippen op een rij ...

NEURODIVERSITEIT

= een diversiteit aan breinen

Menselijke breinen werken elk op hun eigen manier. De werking van sommige breinen verschilt zo van de andere dat deze mensen een diagnose krijgen met ASS, ADHD, dyslexie, ...

In de huidige maatschappij botsen mensen met een breinvariant op verschillende hindernissen. Deze hindernissen wegwerken zorgt ervoor dat meer mensen zich welkom voelen. Bijvoorbeeld door prikkelarme activiteiten te organiseren.

VLAMO
GEBETEN
DOOR
MUZIEK

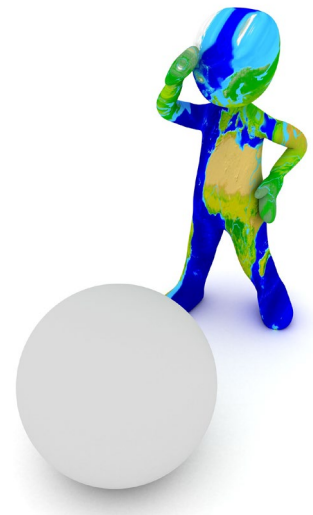
Culturele achtergrond

De laatste jaren is er enorm veel te doen rond **etnisch-culturele diversiteit en integratie**. VLAMO wil meewerken aan een verbindende samenleving waarin mensen met verschillende achtergronden muziek maken.

De woorden die gebruikt worden om te refereren naar mensen met een migratieachtergrond evolueren mee met de tijdsgeest en zijn afhankelijk van de persoonlijke voorkeur.

Als je praat over een specifiek persoon, toets dan altijd af hoe die benoemd wil worden.

Als je in het algemeen praat, kan je volgende tips in je achterhoofd houden.

VLAMO
GEBETEN
DOOR
MUZIEK

Culturele achtergrond

- Allochtoon
- Vreemde(ling)
- Illegaal
- Scheldwoorden zoals neger, zwartje, spleetoog, ... zijn volledig uit den boze.

- Persoon met een migratieachtergrond
- Persoon van kleur
- Mensen zonder papieren

VLAMO
GEBETEN
DOOR
MUZIEK

Culturele achtergrond

Wanneer gebruik je welke woorden?

MENSEN VAN KLEUR

→ wanneer de huidskleur een bepalende factor is in de identiteitsvorming

PERSONEN MET EEN MIGRATIEACHTERGROND

→ voor mensen met een origine buiten de landsgrenzen én als de persoon in kwestie er belang aan hecht en/of gevolgen draagt van het feit dat de voorouders migreerden naar België

VLAMO
GEBETEN
DOOR
MUZIEK

Culturele achtergrond

Enkele begrippen op een rij ...

RACISME

= structurele discriminatie op basis van ras en etniciteit

Racisme kan zich in kleine dingen uiten, bijvoorbeeld door niet naast een persoon van kleur te gaan zitten op het openbaar vervoer, of door uitspraken als 'wat is jouw Nederlands goed voor iemand zoals jij'. Dit lijken kleine dingen, maar eigenlijk gaat het hier om microkwetsingen die allemaal samen een trauma (kunnen) veroorzaken.

Racisme kan ook grotere vormen aannemen door bijvoorbeeld protesten te voeren tegen mensen van buitenlandse herkomst.

VLAMO
GEBETEN
DOOR
MUZIEK

Gender- en seksuele diversiteit

Ook rond geslacht, gender en seksuele oriëntatie wordt veel geschreven en gesproken.
Wij baseren ons op de 'genderkoek' die door çavaria* werd uitgedacht.

Wat betekenen nu al die letters van LHBTQI+?

En is het nog wel oké om 'homo' te zeggen?

* çavaria is een koepelorganisatie en belangenbehartiger voor LHBTQI+-personen.

VLAMO
GEBETEN
DOOR
MUZIEK

Gender- en seksuele diversiteit

Je kan maar beter niet ...

... iemand homo, trans, e.d. noemen wanneer je daar niet zeker van bent.

Vraag dat na en bedenk dat het antwoord in elke situatie anders kan zijn (in verband met veiligheid).

... de vroegere naam van een trans persoon gebruiken.

Je zal wel nieuwsgierig zijn, maar je hoeft daar niet naar te vragen. Die persoon bestaat immers niet meer.

... ervan uitgaan dat iedereen past binnen de hokjes van man of vrouw.

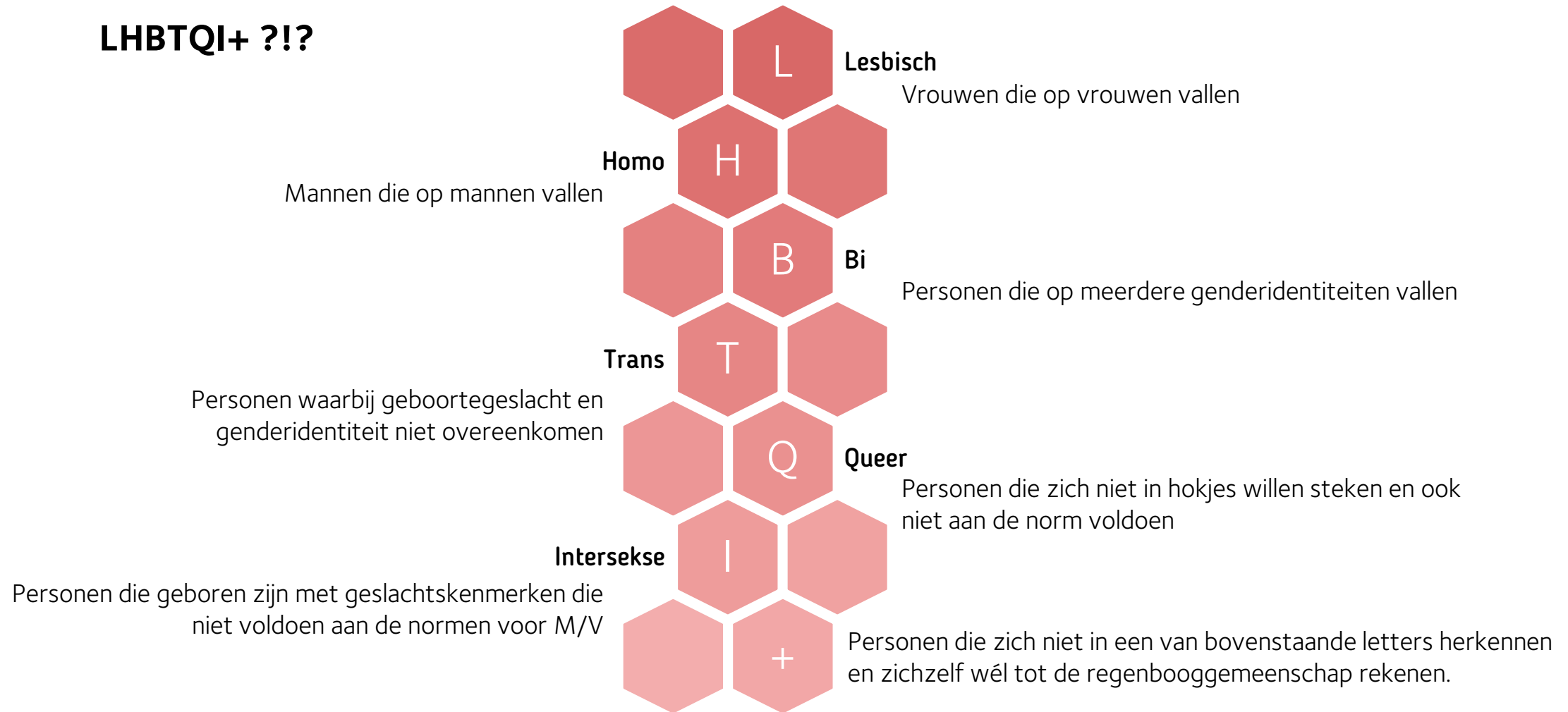
Pas je taalgebruik aan.

VLAMO
GEBETEN
DOOR
MUZIEK

Gender- en seksuele diversiteit

LHBTQI+ ?!?

Let op! Zelfidentificatie is cruciaal. Jij kan niet bepalen onder welk vakje iemand anders geplaatst moet worden.

VLAMO
GEBETEN
DOOR
MUZIEK

Gender- en seksuele diversiteit

Enkele begrippen op een rij ...

GESLACHT = bij de geboorte door een arts bepaald op basis van uiterlijke biologische kenmerken. Dit wordt juridisch overgenomen in de geboorteakte in de vorm van M of V

GENDERIDENTITEIT = de mate van mannelijkheid of vrouwelijkheid die je jezelf toeschrijft

GENDEREXPRESSIE = de manier waarop je jezelf en je genderidentiteit vormgeeft en toont aan de buitenwereld

AANTREKKING = romantisch en/of seksueel – de mate waarin jij je aangetrokken voelt tot bepaalde genders en/of geslachten

VLAMO
GEBETEN
DOOR
MUZIEK

Gender- en seksuele diversiteit

Enkele begrippen op een rij ...

CISGENDER = personen waarbij geboortegeslacht en genderidentiteit overeenkomen

HETERO = personen die voornamelijk aangetrokken worden door personen van het tegenovergestelde geslacht en/of gender

CISHET-NORM = samentrekking van cisgender en hetero. We leven in een maatschappij die opgebouwd is rond heteroseksualiteit en cisgenderidentiteit als norm.

VLAMO
GEBETEN
DOOR
MUZIEK

Gender- en seksuele diversiteit

Enkele begrippen op een rij ...

GENDERNEUTRAAL = gender doet er niet toe, speelt geen rol, krijgt een negatieve connotatie omdat gender letterlijk geneutraliseerd wordt

GENDERDIVERS = meestal gebruikt voor personen wiens genderidentiteit niet overeenkomt met hun geboortegeslacht (transgender)

GENDERINCLUSIEF = erkenning geven dat er verschillende (>2) genderidentiteiten bestaan en daarnaar handelen

Interessante links

- [VRT – diversiteitswoordenlijst](#)
- [JAJA – dossier inclusief taalgebruik](#)
- [UGent – verklarende woordenlijst](#)
- [çavaria](#)
- [Genderkoek \(video\)](#)
- [Diversiteitspraktijk van Atlas](#)
- [GRIP vzw](#)
- [Transgender Infopunt](#)
- [Genderinclusief schrijven](#) (federale overheid)
- [Voornaamwoorden](#) (Vlaamse overheid)
- [De Connectie | fameus](#)

Bibliografie

çavaria. (2022, januari). *Woordenlijst*. Opgeroepen op maart 2022, van çavaria – opkomen voor gender- en seksuele diversiteit: <https://cavaria.be/woordenlijst>

Grip. (2022). *Gelijke Rechten voor iedere persoon met een handicap*. Opgeroepen op april 12, 2022, van Grip – Gelijke rechten 2000-2020: <https://www.gripvzw.be/>

Impuls & Woortblind. (2021). *Voorlichting en informatie: Neurodiversiteit*. Opgeroepen op april 11, 2022, van Impuls & Woortblind – Vereniging voor en door mensen met ADHD, ADD, dyslexie en dyscalculie: <https://impulsenwoortblind.nl/neurodiversiteit/>

Jansen & Janssen bv. (2022). *Dossier inclusief taalgebruik*. Opgeroepen op maart 2022, van Jaja – deep content: <https://jaja.be/nl/dossier-inclusief-taalgebruik/>

Schoonderwoerd, S., Wayne, M., Ciray, R., & ... (2016). *Woorden doen ertoe: Incomplete gids voor woordkeuzen binnen de culturele sector*. Amsterdam: TropenMuseum.

Transgender Infopunt. (2022). *Schrijftips*. Opgeroepen op maart 2022, van Transgenderinfo: <https://transgenderinfo.be/f/pers/schrijftips/>

Transgender Infopunt. (2022). *Terminologie*. Opgeroepen op maart 2022, van Transgenderinfo: <https://transgenderinfo.be/f/pers/terminologie/>

Vergoossen, G. (2019, augustus). Over Spreken Gesproken. *OSG 17 – Een kampvuurgesprek met Jitske Kramer over diversiteit en inclusie*. Nederland.

Vlaamse Overheid. (sd). *Taaladviezen: bejaarden/ouderen/senioren/65+ 'ers*. Opgeroepen op juni 21, 2022, van Team Taaladvies: <https://www.vlaanderen.be/taaladvies/taaladviezen/bejaarden-ouderen-senioren-65ers>

VRT. (2022, januari). *Woordenlijst Inclusief Taalgebruik*. Opgeroepen op februari 22, 2022, van <https://diversewoordenlijstvrt.wordpress.com>

VLAMO
GEBETEN
DOOR
MUZIEK

Contactgegevens

Zit je na het lezen van dit document met vragen?

Heb je vragen rond inclusief muziek maken?

Wil je te weten komen wat VLAMO kan betekenen?

Mail naar alex@vlamo.be.

Dit document werd samengesteld door Alex Van Houtven, beleidsmedewerker van VLAMO.